

ESI Lahtinen Päivi(OM), Aittoniemi
Eeva(OM), Arenmaa Katja

03.03.2021

Viite

Asia

OIKEUSMINISTEREIDEN EPÄVIRALLINEN VIDEOKOKOUS 11.3.2021

Oikeusministereiden epävirallisessa videokokouksessa Suomea edustaa oikeusministeri Henriksson. Epävirallisessa kokouksessa ei tehdä päätöksiä.

Kokouksen asialistalla kaksi varsinaista keskusteluaihetta. Puheenjohtaja on toivonut ministereiden näkemyksiä ensinnäkin siitä, tulisiko sähköisen viestinnän välitystietojen säilytysvelvollisuudesta antaa EU-tason sääntelyä. Suomella ei vielä ole kantaa kysymykseen EU-tason sääntelyn tarpeesta. Suomi tuo kokouksessa esiin olevan tärkeää, että huomioon otetaan niin viestinnän luottamuksellisuus ja henkilötietojen suoja kuin turvallisuus- ja lainvalvontaviranomaisten lakiin perustuvat tarpeet ja mahdollisuudet tiedonsaantiin.

Oikeusministerit keskustelevat lisäksi EU:n perusoikeusviraston johtajan kanssa EU:n perusoikeuskirjan soveltamisesta valmisteltavana olevien neuvoston päätelmien pohjalta. Suomi painottaa keskustelussa sitä, että demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat yhteiskuntiemme ja EU:n kulmakiviä, jotka kytkeytyvät toisiinsa ja vaikuttavat ratkaisevasti unionin toimintaan sekä kansalaisten arkipäivään ja yritysten toimintaympäristöön. Näitä arvoja on edistettävä kokonaisvaltaisesti, mikä vahvistaa EU:n yhtenäisyyttä, hyväksyttävyyttä ja uskottavuutta sekä jäsenvaltioiden välistä luottamusta. Suomi katsoo, että EU:n perusoikeuskirja on merkittävästi vahvistanut perusoikeuksien asemaa unionin toiminnassa, ja että sen toimeenpanoa on tehostettava sekä EU-tasolla että kansallisesti. Suomi suhtautuu komission uuteen perusoikeuskirjaa koskevaan strategiaan erittäin myönteisesti ja näkee sen myös jatkumona omalla EU-puheenjohtajuuskaudellaan tekemälle työlle perusoikeuksien edistämiseksi unionissa.

Kokouksessa saadaan myös tietoa eurooppalaisen oikeusalan koulutuksesta tehtävien neuvoston päätelmien valmistelusta. Lisäksi saadaan tilannekatsaus Euroopan syyttäjänviraston perustamistoimien tilanteeseen.

Asialista:

1. Eurooppalainen oikeusalan koulutus (SIVU 3)
2. Euroopan syyttäjäviraston (EPPO) perustaminen (SIVU 9)
3. Sähköisen viestinnän välitystietojen säilytysvelvollisuus (SIVU 12)
4. Euroopan unionin perusoikeuskirjan soveltaminen (SIVU 17)
5. Muut asiat
 - a) OSA-asioita koskevan dialogin kehittäminen EU:n ja Pohjois-Afrikan välillä
 - b) Laittoman sisällön torjuminen; digitaalisia palveluja koskeva asetusehdotus
 - c) Seuraavan oikeusvaltiokertomuksen valmistelu
 - d) Tuomareihin ja syyttäjiin kohdistuvat toimet (Liettua)
 - e) Oikeuden digitalisaatio elpymissuunnitelman yhteydessä
 - f) UK tietosuojaa koskevat riittävyyspäätökset

Oikeusministeriö

PERUSMUISTIO

OM2021-00069

DJO

Hallavainio Anne(OM)

25.02.2021

JULKINEN

Asia

Oikeuden varmistaminen EU:ssa – eurooppalainen oikeusalan koulutusstrategia vuosiksi 2021 – 2024

Kokous

Oikeusministerien epävirallinen videokokous 11.3.

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio on 2.12.2020 julkaissut eurooppalaisen oikeusalan koulutusstrategian vuosiksi 2021 – 2024. Komissio esitteli koulutusstrategian oikeusministerien epävirallisessa videokokouksessa 2.12.2020.

Strategian pohjalta puheenjohtajamaa on tehnyt ehdotuksen neuvoston päätelmiksi, joista puheenjohtaja informoi oikeusministereitä epävirallisessa videokokouksessa 11.3.2021. Tavoitteena on, että neuvoston päätelmät hyväksytään neuvoston kirjallisessa menettelyssä erikseen. Oikeusministereiden videokokouksessa ei tehdä päätöksiä.

Suomen kanta

Demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat unionin kaiken toiminnan perusta. Näitä arvoja on edistettävä kokonaisvaltaisesti. Toimia oikeusvaltion vahvistamiseksi on jatkettava. Riippumaton oikeuslaitos on yksi oikeusvaltion kulmakivistä ja kansallisilla tuomioistuimilla on olennainen asema paitsi tehokkaan oikeussuojan varmistamisessa kansallisesti myös osana EU:n oikeusjärjestystä.

Suomi katsoo, että oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen lujittamiseksi EU:ssa tulee tietoisuutta oikeusvaltioperiaatteesta lisätä ja yhteisen oikeusvaltiokulttuurin luomista edistää. Tietoisuutta voidaan lisätä mm. oikeudellisen koulutuksen avulla. Samalla on kuitenkin kunnioitettava oikeusvaltioperiaatteen kuuluvaa tuomioistuinten riippumattomuutta.

Suomi pitää tärkeänä, että oikeusalan osaamiseen kiinnitetään huomiota ja toimijoiden ammattitaidon kehittämistä tuetaan myös EU-tasolla. On tärkeää, että oikeudenhoidon toimijoiden ammattitaito ja osaamistaso on korkea. Olennaista on, että jokainen oikeudenhoidon ammattilainen ymmärtää ja tunnistaa osaamisen jatkuvan kehittämisen merkityksen. Oikeusvaltion vahvistamiseksi osaamista on kehitettävä niin, että nykypäivän vaatimuksiin ja tulevaisuuden haasteisiin voidaan vastata parhaalla mahdollisella tavalla. Yhteistyön sujuvuus ja vahvistaminen sekä kansallisten toimijoiden välillä että rajat ylittävässä yhteistyössä on niin ikään tärkeää.

(E 8/2021)

Pääasiallinen sisältöPäätelmäluonnoksen pääasiallinen sisältö

Neuvoston päätelmissä on tarkoitus ilmaista tyytyväisyys strategian tavoitteisiin sekä siihen, että aiemmalla strategialla on saavutettu hyviä tuloksia. Euroopan oikeudellisen koulutuksen verkoston (European Judicial Training Networkin (EJTN)) työtä pidetään merkittävänä. Tärkeänä pidetään sitä, että eurooppalainen oikeusalan koulutuksen saavutuksia myös jatkossa ja vielä aiempaa tehokkaammin viedään kansalliselle tasolle kaikkeen oikeudellisen alan EU - koulutukseen parantaen siten kansallisella tasolla koulutuksen laatua, monimuotoisuutta ja vaikuttavuutta. Luonnoksessa korostetaan myös, että eurooppalaisella oikeusalan koulutuksella tulisi osaltaan vahvistaa kunnioitusta oikeusvaltioperiaatetta kohtaan ja vahvistaa oikeusvaltiokulttuuria, koska kansallisen oikeusjärjestyksen riippumattomuus, läpinäkyvyys, laatu ja tehokkuus ovat oikeusvaltioperiaatteen ydintä. Oikeusalan ammattilaisten tietojen ja taitojen kehittäminen on oikeudenhoidon laadun ja tehokkuuden parantamisen, kansalaisten oikeudenhoitoa kohtaan tunteman luottamuksen lisäämisen sekä rajat ylittävissä yhteistyössä keskinäisen luottamuksen parantamisen edellytys. Luonnoksessa korostetaan myös oikeusalan koulutuksen yhteyttä digitaalisten työvälineiden käyttöön. Eurooppalaista oikeusalan koulutusta tulisi kohdentaa kaikkiin oikeudellisen alan ammattilaisiin. Lisäksi päätelmäluonnoksessa tuodaan esiin, että yhtäältä jäsenvaltioiden sekä toisaalta oikeusalan ammattilaisten välillä on koulutuksen kohdentumisessa merkittäviä eroja. Oikeusalan koulutukseen liittyvät asiat vaativat koordinoitua sekä eurooppalaisella että kansallisella tasolla. EJTN:n saavutukset eurooppalaisessa tuomareiden sekä syyttäjien koulutuksessa tunnustetaan ja tältä pohjalta rohkaistaan muita oikeusalan toimijoita hyödyntämään esimerkkiä edistämällä vuoropuhelua ja tiedonvaihtoa hyvistä käytännöistä. Päätelmissä tuodaan esiin myös EU:n taloudellisen tuen merkitys.

Päätelmissään neuvoston on tarkoitus kehottaa jäsenvaltioita

- käyttämään koulutusmahdollisuuksia ja tukemaan oikeusalan koulutusta tuottavia tahoja sekä tarvittavien ammatillisia toimijoita
- tavoittelemaan nykyistä tehokkaammin jäsenvaltioiden välisten tasoerojen kaventamista koulutusmahdollisuuksien hyödyntämisessä
- hyödyntämään täysimääräisesti EU – rahoitusinstrumentteja
- investoimaan sähköisiin työvälineisiin koulutuksessa
- kehottamaan jäsenvaltioiden ammatillisia toimijoita ja heille koulutusta tarjoavia tahoja parantamaan koulutuksen laatua eri keinoin, mm. ottamalla käyttöön uusia koulutusmenetelmiä, tunnistamalla toimijoiden tarpeet nykyistä paremmin ja arvioimalla koulutuksen vaikutukset
- rohkaisemaan kansallisia oikeusalan toimijoita ja heille koulutusta tarjoavia tahoja tuomaan tarjoamaansa koulutukseen pakollisena osa-alueena eurooppalaiset oikeusvaltioperiaatteet sekä koulutusta myös muista kuin juridisista taidoista ja kielikoulutusta
- turvaamaan kansallisten koulutuksen tarjoajien mahdollisuuden ennakoida EU – tason oikeuskehitystä, kuten EPPOn perustaminen ja toiminnan aloittaminen, ja reagoida siihen nopeasti
- tarjoamaan oikeusalan ammattilaisille tukea, erityisesti Länsi-Balkanilla, jotta heidän osaamisensa kehittyy ja voidaan varmistaa, että he sitoutuvat oikeusvaltioperiaatteisiin ja ymmärtävät jokapäiväisessä toiminnassaan EU – oikeuden roolin sekä velvoitteet, joita EU – oikeus asettaa kansalliselle lainkäytölle

Lisäksi neuvoston on tarkoitus kehottaa jäsenvaltioita toimimaan yhdessä oikeusalan ammattilaisten, heidän ammatillisten järjestöjensä sekä koulutusta tarjoavien tahojen kanssa, jotta kansallisella tasolla

- perus- ja täydennyskoulutuksessa kaikki oikeusalan ammattilaiset tunnistavat EU – oikeuden roolin päivittäisessä toiminnassaan ja soveltavat sitä tehokkaasti turvaten näin EU – tasoisesta sääntelystä tulevat oikeudet kansallisessa lainkäytössä
- ryhdytään toimenpiteisiin sellaisten ammattiryhmien, jotka eivät täysin vielä hyödynnä mahdollisuutta EU – osaamisen kehittämiseen, koulutuksen lisäämiseksi, jotta strategiassa asetetut kunnianhimoiset tavoitteet voitaisiin saavuttaa,
- panostetaan EU – oikeuden koulutukseen oikeusalan ammattilaisten uran alkuvaiheessa
- varmistetaan, että kansallisissa koulutusohjelmissä tunnistetaan muualla kuin kotimaassa kouluttautumisen merkitys ja tuetaan sitä
- tuetaan ja vahvistetaan oikeusalan koulutuksen toimijoiden verkostoja
- koulutuksessa hyödynnetään täysimääräisesti digitalisaation tuomia mahdollisuuksia
- varustetaan kaikki oikeudellisen alan ammattilaiset riittävillä tiedoilla ja taidoilla sekä henkisillä valmiuksilla digitalisaation ja uusien teknologioiden, myös tekoälyn, mukanaan tuomien oikeusjuttujen käsittelyyn sekä sähköisten työvälineiden käyttöön jotta voidaan turvata yksilöiden oikeudet digitaalisessa toimintaympäristössä

Kansallisia oikeusalan ammattilaisia muistutetaan osaamisen kehittämisen merkityksestä ja osaamisen kehittämisen esikuvina toimimisesta. Eräitä kansainvälisiä toimijoita (Eurojust ym.) kehoitetaan nykyistä vahvemmin mukaan eurooppalaiseen oikeusalan osaamisen kehittämiseen.

Komissiolta odotetaan mm. toimia eurooppalaisen oikeusalan osaamisen edistämiseksi ja tukemiseksi sekä investointien ja tiedon lisäämistä mm. EU – rahoituksesta osaamisen kehittämiseen. Lisäksi odotetaan tukea olemassaoleville eurooppalaisille verkostoille tuomareiden välisen dialogin lisäämiseksi.

Neuvosto seuraa vuosittain yhteistyössä komission, jäsenvaltioiden ja alan toimijoiden kanssa strategiassa asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Komission tiedonannon ja komission strategian tausta

Kansallisilla oikeusalan ammattilaisilla on keskeinen rooli oikeusvaltioperiaatteen ylläpitämisessä. EU:n komissiolla on ollut oikeusalan koulutusstrategia jo vuosille 2011 – 2020. Nyt kyseessä olevassa komission tiedonannossa on esitelty vuosille 2021 – 2024 oikeusalan eurooppalainen koulutusstrategia, jolla pyritään vastaamaan alan uusiin haasteisiin.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Koulutusstrategia ei ole Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 288 artiklassa tarkoitettu unionin säädös eikä oikeudellisesti sitova instrumentti.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 67 artiklan mukaan unioni muodostaa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen, jolla kunnioitetaan perusoikeuksia ja jäsenvaltioiden erilaisia oikeusjärjestelmiä ja -perinteitä.

Perussopimusten 81 artiklan 2 momentin h -kohdan ja 82 artiklan 1 momentin c -kohdan mukaan EU:lla on toimivalta tukea oikeudellista yhteistyötä siviili- ja rikosasioissa oikeusalan koulutuksen avulla.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU7 -jaoston kirjallinen menettely 1.-2.3.2021.

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 3.-5.3.2021 (oikeusministerien epävirallinen videokokous 11.3.2021)

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 5.3.2021 (oikeusministerien epävirallinen videokokous 11.3.2021)

Komission tiedonannosta on annettu E-kirje E 8/2021.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Tiedonannolla ei ole suoria vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Tiedonanto koskee Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 23 kohdassa tarkoitettua lainkäyttöä, joka on valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluva asia.

Taloudelliset vaikutukset

Tiedonannolla ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Oikeusalan vuosittaisissa tulostauluissa kuvataan oikeuslaitosten laatua oikeussuojan saatavuutta, ml. tuomarien koulutusta koskevilla indikaattoreilla. Oikeusalan tulostauluja on käsitelty viimeksi E-kirjeissä E 122/2020 vp ja E 22/2019 vp.

Toimia oikeusvaltioperiaatteen lujittamiseksi unionissa on käsitelty mm. E-kirjeessä E 17/2019 vp jatkokirjeineen.

Oikeudenhoidon toimijoiden osaamisen kehittämisestä on keskusteltu epävirallisessa oikeus- ja sisäministerien kokouksessa tammikuussa 2020 (OM2020-00011).

Komission tiedonannossa ”EU:n lainsäädäntö: parempiin tuloksiin soveltamista parantamalla” on käsitelty EU:n lainsäädännön täytäntöönpanon ja soveltamisen tehostamista, mukaan lukien komission ja jäsenvaltioiden välinen yhteistyö lainsäädännön täytäntöönpanossa. Tiedonannossa muistutetaan, että jäsenvaltioiden oikeuslaitoksilla on keskeinen rooli EU:n lainsäädännön täytäntöönpanon valvonnassa. Komissio tukee jäsenvaltioiden toimia kansallisten oikeusjärjestysten toimivuuden ja tehokkuuden varmistamiseksi. Komission mukaan tuomareiden ja muun oikeuslaitoshenkilöstön osaamisen ja ammattitaidon kehittäminen EU-asioissa on

tärkeää. Oikeusalan ammattilaisille suunnataan koulutuksia komission tuella. Jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa kansallisista oikeusjärjestelmistä vahvistetaan edelleen muun muassa E-justice-työn ja oikeudellisten verkostojen avulla. Tiedonannosta on laadittu E-kirje E 20/2017 vp.

Suomessa Tuomioistuinviraston tehtäväksi on säädetty huolehtia koulutuksen järjestämisestä tuomareille ja tuomioistuinten muulle henkilöstölle yhteistyössä tuomarinkoulutuslautakunnan kanssa. Tuomioistuinlaitoksella on osaamisen kehittämisen strategia, jonka periaatteet ovat yhteneväisiä EU -komission koulutusstrategian kanssa. Tuomareiden täydennyskoulutusohjelmaan on otettu muun muassa Rule of Law -teema, jossa käsitellään oikeusvaltioperiaatteita ja tuomareiden yhteiskunnallista asemaa sekä ammattietiikkaa. Lisäksi ohjelmaan on lisätty erityinen EU-perusoikeuskirjaa ja sen soveltamisalaa käsittelevä koulutustilaisuus, joka toteutuu ensimmäisen kerran vuonna 2021. Tuomarikoulutuksessa on ryhdytty aktiivisesti hyödyntämään Euroopan neuvoston verkkokurssitarjontaa ihmis- ja perusoikeuksista. Tuomareiden osallistuminen EU-oikeutta käsitteleviin koulutuksiin täyttää jo nyt komission tiedonannossa asetetut vaatimukset.

Syyttäjälaitoksella on oma koulutusstrategiansa, josta vastaa valtakunnansyyttäjän toimisto. EU:n oikeuden osaamisen lisääminen eri tavoin ja sen soveltamisen tehostaminen on myös syyttäjälaitoksen näkökulmasta kannatettava tavoite. Syyttäjälaitoksen voimassa oleva koulutussuunnitelma on laadittu vuosille 2020-2021. Syyttäjälaitoksen yhteisissä yleisopinnoissa on yhtenä osana kansainväliset instrumentit ja -oikeusapu, minkä lisäksi syyttäjälaitoksella järjestetään kansainvälisten asioiden alueellista koulutusta. Syyttäjälaitoksessa hyödynnetään lähiopetuksen lisäksi erilaisia digitaalisia koulutustapoja, kuten webinaareja ja simulaatiokoulutuksia, jotka mahdollistavat laajan osallistujakunnan. Koulutustallenteet ovat kaikkien syyttäjien hyödynnettävissä Syyttäjälaitoksen intrassa. EU:n oikeusalan koulutusstrategiassa esitetty 65%:n osallistumistavoite on siten saavutettavissa.

Ulosottolaitos vastaa omasta koulutuksestaan. Koulutusjärjestelmä on uudelleen harkinnassa. Valtakunnanvoudin mukaan ulosottolaitoksen oma tavoite EU -oikeutta käsitteleviin koulutuksiin osallistumiselle on korkeampi kuin EU:n oikeusalan koulutusstrategiassa esitetty 20 %:n tavoite.

Oikeusavun sekä talous- ja velkaneuvonnan ammatillisen täydennyskoulutuksen järjestäminen on oikeusministeriön vastuulla. EU:n lainsäädäntö viedään osaksi koulutusten asiasisältöjä. Koulutustarpeita seurataan aktiivisesti ja koulutuspäivien sisältöjä mukautetaan vastaamaan parhaalla mahdollisella tavalla kohderyhmän tarpeisiin, nykyisiin ja tuleviin haasteisiin. Koulutustarjontaan tullaan lisäämään erityisesti EU -oikeuteen ja ihmisoikeuksiin liittyvää koulutusta. Koulutuksessa hyödynnetään lähiopetuksen lisäksi myös erilaisia digitaalisia koulutustapoja, mikä mahdollistaa laajemman osallistujakunnan kuin perinteinen lähiopetus. EU:n oikeusalan koulutusstrategiassa esitetty tavoite on siten saavutettavissa.

Vaihto-ohjelmien hyödyntäminen ei Suomessa ainakaan vielä ole komission tiedonannon mukaisella tasolla.

Asiakirjat

COM(2020) 713 final; Komission tiedonanto eurooppalaisen oikeusalan koulutusstrategiasta vuosiksi 2021–2024.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Oikeusministeriö, Anne Hallavainio 02951 50458 (laatija)

Oikeusministeriö, Miia Ljungqvist, 02951 50112 (Syyttäjälaitos)

Oikeusministeriö, Marika Yli-Ikkela, 02951 50174 (oikeusapu, edunvalvonta, talous- ja velkaneuvonta)

Oikeusministeriö, Arja Kinnunen, 02951 50227 (oikeusapu, edunvalvonta, talous- ja velkaneuvonta)

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Oikeusministeriö

PERUSMUISTIO

OM2021-00063

KRO Rautio Lauri(OM)

22.02.2021
JULKINEN

Asia

Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) perustaminen

Kokous

Epävirallinen oikeusministerien videokokous 11.03.2021 - 11.03.2021

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kokouksessa annetaan tilannekatsaus Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) perustamisesta.

Epävirallisissa ministerikokouksissa ei tehdä päätöksiä.

Suomen kanta

Suomi ottaa tiedoksi tilannekatsauksen.

Pääasiallinen sisältö*EPPO:n perustamistoimien tilanne*

EPPO on perustettu 12.10.2017 annetulla asetuksella (EU) 2017/1939 (jäljempänä asetus). EPPO:n toimivallassa on tutkia riippumattomana EU:n syyttäjäviranomaisena EU:n talousarvioon kohdistuvia rikoksia ja asettaa epäilty syytteeseen. EPPO koostuu Luxemburgiin sijoittuvasta keskusvirastosta ja jäsenvaltioissa toimivista valtuutetuista syyttäjistä. EPPO on perustettu tiiviimmän yhteistyön instrumenttina ja siihen osallistuu tällä hetkellä 22 jäsenvaltiota, mukaan lukien Suomi. EPPO aloittaa toimintansa aikaisintaan maaliskuussa 2021.

Enemmistö osallistuvista valtioista (ml. Suomi) on saanut valmiiksi EPPO-asetuksen edellyttämän kansallisen lainsäädäntönsä. Enemmistössä muista jäsenvaltioista lainsäädännön odotetaan tulevan hyväksytyksi lähiaikoina. Ainakin kahdessa jäsenvaltiossa tämän odotetaan kuitenkin kestävän vuoden toiselle neljännekselle.

Enemmistö osallistuvista valtioista on sopinut EPPO:n pääsyyttäjä Laura Kövesin kanssa siitä, kuinka monta valtuutettua Euroopan syyttäjää nämä nimeävät. Noin puolet jäsenvaltioista on jo nimennyt ehdokkaansa tai ainakin osan näistä. Kahdessa jäsenvaltiossa valintamenettely on käynnissä ja sen odotetaan tulevan valmiiksi lähiaikoina, kuudessa jäsenvaltiossa menettely kestää pidempään. Lisäksi Suomessa menettely on kesken johtuen erimielisyydestä Euroopan pääsyyttäjän kanssa siitä, voivatko valtuutetut Euroopan syyttäjät olla osa-aikaisia. Samassa tilanteessa ollut

Kypros on ilmeisesti pääsemässä EPPO:n kanssa sopimukseen. Ainakin 23 valtuutettua Euroopan syyttäjää on jo aloittanut toimintansa EPPO:ssa.

EPPO:n notifiointimisen vuoden 1959 Euroopan neuvoston sopimukseen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa ja sen lisäpöytäkirjoihin osalta on hyväksytty selitysteksti ja osa jäsenvaltioista on aloittanut sen toimittamiseen Euroopan neuvostolle liittyvät toimet. Lisäksi EU notifioi EPPO:n toimivaltaiseksi viranomaiseksi UK:lle joulukuun 2020 lopussa rikosoikeudellisen yhteistyön sekä jäädyttämisen ja konfiskaation osalta, sopimuksen mukaisessa laajuudessa. EPPO:n ja ei-osallistuvien jäsenvaltioiden välisiä suhteita ja näihin liittyviä notifiointitarpeita koskeva asiakirja on esitetty oikeusministerien epävirallisessa kokouksessa joulukuussa 2020, ja jotkut jäsenvaltiot (ml. Suomi) ovat jo toimittaneet näitä notifikaatioita.

EPPO:n henkilöstön palkkaaminen on sujunut suunnitellusti. EPPO:oon on 20.1.2021 nimetty hallintopäälliköksi Olivier Ramsayer. EPPO:n asiantuntijajärjestelmä on valmistunut ja parhaillaan EPPO parantele sitä käyttökokemusten perusteella. EPPO on muuttanut pysyviin toimitiloihinsa. Komission delegoitu asetus (EU) 2020/2153 on tullut voimaan 10.1.2021. Yhteistyösopimukset Europolin ja Eurojustin kanssa on hyväksytty ja allekirjoitettu, EPPO:n ja OLAF:n välisen yhteistyösopimuksen osalta operatiivisista ja teknisistä seikoista on sovittu ja sopimusta muutoin viimeistellään. Kaksi viimeistäkin jäsenvaltiota on toimittanut notifikaationsa EPPO:n toimivaltaa koskevan ns. unionipetosdirektiivin osalta, ja komissio arvioi näitä parhaillaan. EPPO:n budjetiksi vuodelle 2021 on vahvistettu 44,95 miljoonaa euroa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 86 artikla

Neuvoston asetus (EU) 2017/1939 tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) perustamisessa (EUVL L 283/1, 31.10.2017).

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan pääsyyttäjä on nimitetty tehtävänsä asetuksen 14 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston yhteisellä sopimuksella.

Kansallinen valmistelu

EU7 –jaoston kirjallinen menettely 1.-2.3.2021

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 5.3.2021 (oikeusministerien epävirallinen videokokous 11.3.2021)

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 5.3.2021 (oikeusministerien epävirallinen videokokous 11.3.2021)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

U-kirjelmässä U 64/2013 vp kuvatus mukaisesti Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 5 luvun 27 §:n 23 kohdan mukaan esitutkintaa, tuomioiden ja rangaistusten täytäntöönpanoa sekä rikosentekijän luovuttamista koskevat asiat kuuluvat valtakunnan toimivaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

EPPO:n tarkoituksena on puuttua nykyistä tehokkaammin EU:n talousarviota vahingoittaviin rikoksiin ja sitä kautta vähentää niistä EU:lle ja sen jäsenvaltioille aiheutuvia taloudellisia vahinkoja.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asetuksen edellyttämä täydentävä kansallinen lainsäädäntö on vahvistettu tasavallan presidentin esittelyssä 15.1.2021 (HE 184/2020 vp).

Suomi käy EPPO:n kanssa edelleen keskustelua valtuutettujen syyttäjien mahdollisuudesta hoitaa EPPO-tehtävien ohella kansallisia syyttäjän-tehtäviä asetuksessa sallitun mukaisesti sekä siitä, miten valtuutetuille syyttäjille maksetaan palkka heidän kansallisten tehtäviensä hoidosta.

Asiakirjat

6384/21

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Lauri Rautio / OM, p. 02951 50380
Katariina Jahkola / OM, p. 02951 50246
Miia Ljungqvist / OM p. 02951 50112
Eeva Aittoniemi / OM, p. 02951 50170
Hannele Taavila / SM, p. 02954 88568

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Liikenne- ja viestintäministeriö

PERUSMUISTIO

LVM2021-00078

TTI Kaivola Tuomas(LVM)

22.02.2021
JULKINEN

Asia

Näkemystenvaihto sähköisen viestinnän välitystietojen säilytysvelvollisuudesta

Kokous

Oikeusministereiden epävirallinen videokonferenssi 11.03.2021

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Oikeusministerit keskustelevat sähköisen viestinnän välitystietojen säilytysvelvollisuudesta epävirallisessa videokokouksessaan 11.3.2021. Ministerit keskustelevat aiheesta puheenjohtajan keskusteluasiakirjan pohjalta. Keskustelun tavoitteena on selvittää jäsenvaltioiden kantoja siihen, tulisiko sähköisen viestinnän välitystietojen säilytysvelvollisuudesta antaa EU-tason sääntelyä.

Kyseessä on epävirallinen videokokous. Kokouksessa ei tehdä päätöksiä.

Suomen kanta

Suomella ei vielä ole kantaa kysymykseen EU-tason sääntelyn tarpeesta.

Suomi pitää tärkeänä, että palvelujen käyttäjien oikeuksien, kuten yksityisyyden suojan ja luottamuksellisen viestin suojan säilymisestä sähköisissä palveluissa ja verkkoympäristössä huolehditaan kaikin keinoin. Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, EU:n perusoikeuskirjassa ja Suomen perustuslaissa säädettyjen perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen tulee turvata säädettäessä poikkeuksista yksityisyyden suojaan tai viestinnän luottamuksellisuuteen yleisen edun turvaamiseksi. (U 19/2017 vp.)

EU-tuomioistuimen tulkintakäytäntö sähköisen viestinnän välitystietojen säilytysvelvollisuutta koskien tulee huomioida. On otettava huomioon niin viestinnän luottamuksellisuus ja henkilötietojen suoja kuin turvallisuus- ja lainvalvontaviranomaisten lakiin perustuvat tarpeet ja mahdollisuudet tiedonsaantiin. Suomi on katsonut, että jäsenvaltiot ovat voineet säätää kansallisesti sähköisen viestinnän tietojen säilyttämisvelvoitteista. (UJ 17/2018 vp., LVM2017-00200.)

Pääasiallinen sisältö**Puheenjohtajan keskusteluasiakirja**Taustoitus

Unionin tuomioistuin kumosi vuonna 2014 direktiivin sähköisen viestinnän välitystietojen säilytysvelvollisuudesta, joka oli hyväksytty vuonna 2006. Vuonna 2016 unionin tuomioistuin kielsi EU:ta ja jäsenvaltioita asettamasta yleistä ja erotuksetonta säilytysvelvollisuutta. Tiedot ovat kuitenkin olennaisia rikostutkinnassa. Siksi vuonna 2017 neuvostossa alettiin miettiä vaihtoehtoja tietojen saannin varmistamiselle. Vaihtoehtoja esiteltiin oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa Itävallan puheenjohtajuuskaudella vuonna 2017. Silloin ministerit keskustelivat jatkotoimista ja antoivat tukensa työn jatkamiselle asiantuntijatasolla. Romanian puheenjohtajuuskaudella vuonna 2019 aiheesta tehtiin neuvoston päätelmät. Päätelmissä komissiota kehoitettiin käymään kohdennettuja keskusteluja sidosryhmien kanssa ja tekemään niiden pohjalta vertailututkimuksen, jossa käydään läpi eri vaihtoehtoja mukaan lukien uusi lainsäädäntöaloite.

Joulukuun 2020 Eurooppa-neuvoston päätelmissä tunnustettiin, kuinka olennaista lainvalvonta- ja oikeusviranomaisille on pystyä käyttämään laillisia toimivaltuuksiaan niin fyysisessä maailmassa kuin verkossa, jotta ne voivat torjua vakavaa rikollisuutta. Päätelmissä painotettiin tarvetta edistyä datan säilyttämisen velvollisuutta koskevassa työssä vakavan rikollisuuden torjumiseksi huomioiden unionin tuomioistuimen viimeaikainen ratkaisukäytäntö ja perusoikeuksien ja -vapauksien täysi toteutuminen. Lisäksi helmikuussa 2021 neuvosto pääsi yhteisymmärrykseen uudesta sähköisen viestinnän tietosuoja-asetuksesta, jossa on säilytysvelvollisuuteen suoraan liittyviä kohtia, kuten asetuksen soveltamisalaraja kansallisen turvallisuuden perusteella säilytettäviin tietoihin.

Lähestymistavan valinta

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö välitystietojen säilytysvelvollisuudesta näyttää osittain vakiintuneen, mutta lokakuussa 2020 tulleissa viimeisimmissä ratkaisuissa on myös uusia linjauksia. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö siis vielä elää. Jäsenvaltiot ovat useissa yhteyksissä painottaneet, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö on tuonut vaikeuksia ja asettaa riskin rikostutkinnoille ja kansalliselle turvallisuudelle. Keskustelua aiheesta on käyty jo monissa yhteyksissä, joten neuvoston on nyt tärkeä näyttää suuntaa sille, mitkä ovat seuraavat askeleet.

Vaihtoehtoja on kaksi:

- A-vaihtoehdossa jäsenvaltiot jatkavat keskustelujaan neuvoston työryhmässä. Työryhmässä voidaan vaihtaa ideoita ja parhaita käytänteitä ja siten auttaa jäsenvaltioita suunnittelemaan kansalliset ratkaisunsa. Ainakin aluksi käytännön toimenpiteet jätettäisiin siis kansalliselle tasolle. Tämä luo joustavuutta ja mahdollistaa jäsenvaltioiden kokeilevan ratkaisuja kansallisella tasolla. Mahdollista on, että unionin tuomioistuin antaa jäsenvaltioiden sääntelystä uusia ennakkoratkaisuja ja näin unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö voi kehittyä. Huonoina puolina on kuitenkin se, että jokainen ratkaisu on kansallinen tulkinta ilman nimenomaista tukea EU:n tasolta. Samalla EU-alueelle ei tule harmonisointia, kun kansalliset ratkaisut voivat erota toisistaan. Vuoden 2006 direktiivi kuitenkin osoitti tarpeen yhdenmukaisille säännöille niin sisämarkkinoiden kuin lainvalvonnan kannalta.
- B-vaihtoehdossa jäsenvaltiot selvästi pyytäisivät uutta EU-sääntelyä, joka ottaisi huomioon unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön. Tämän vaihtoehdot edut harmonisoinnin suhteen ovat selvät ja se myös lähettäisi selvän poliittisen viestin siitä, mikä on oikea tasapaino. Toisaalta tämän ratkaisun toteuttamiseksi ei riitä pelkät

lainsäädäntöesitykset, vaan tarvitaan yhteisymmärrys neuvoston ja parlamentin välillä. Aikaisemmat esimerkit ovat osoittaneet, että tästä aiheesta neuvottelut ovat olleet erityisen vaikeita. Lisäksi unionin tuomioistuimen ratkaisukäytäntö voi elää. Tässä kontekstissa innovatiivisten ratkaisujen löytyminen voi olla vaikeaa.

Mahdollista on myös, että A- ja B-vaihtoehtoja yhdistellään, sillä kansallisia ratkaisuja ja EU-tason ratkaisuja tehdään eri tahtiin. EU-tason sääntely vie aikaa. Tästä huolimatta neuvostolta tarvitaan suunta siihen, onko tarvetta EU-tason sääntelylle.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Oikeus- ja sisäasiat -jaoston (EU-7) kirjallinen käsittely 1.-2.3.2021
Viestintäjaoston (EU-19) kirjallinen käsittely 1.-2.3.2021

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 3.-5.3.2021 (oikeusministerien epävirallinen videokokous 11.3.2021)

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 5.3.2021 (oikeusministerien epävirallinen videokokous 11.3.2021)

Suhde perustuslakiin ja kv. ihmisoikeusvelvoitteisiin

Perustuslain 10 §:n mukaan:

- henkilötietojen suojasta säädetään lailla
- kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton
- lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä, turvallisuustarkastuksessa ja vapaudenmenetyksen aikana sekä tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta.

Kansainvälisoikeudellisesti merkittävät ovat Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklat sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artikla niitä koskevine oikeuskäytäntöineen.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Sähköisen viestinnän välitystietojen säilytysvelvollisuudesta säädetään sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 157 §:ssä. Käyttöä koskevien säännösten osalta huomioitavia ovat sotilastiedustelulain 38 §, poliisilain 4:3 ja 5:6 sekä pakkokeinolain 10:6. Merkityksellisiä ovat myös poliisilain 5 a luvun 53 § (siviilitiedustelu) sekä sotilastiedustelulain 103 § (sotilastiedustelu).

Kansallisen sääntelyn EU-oikeuden mukaisuutta arvioitin viimeksi vuonna 2017 tehdyssä työryhmäselvityksessä. Siinä ei havaittu välittömiä muutostarpeita kansalliselle sääntelylle. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin on antanut uusia ratkaisuja siitä, mitä vaatimuksia EU:n perusoikeuskirja asettaa kansalliselle sääntelylle. EU-tasolla käytävä keskustelu palvelee jäsenvaltioiden tekemää arviointia siitä, onko kansallisessa lainsäädännössä muutostarpeita.

Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 40 kohdan mukaan teletoiminta kuuluu valtakunnan toimivaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asian taustaa

Unionin tuomioistuin on antanut useita ratkaisuja sähköisen viestinnän välitystietojen säilytysvelvollisuudesta. Unionin tuomioistuin on samalla linjannut, millä edellytyksillä näitä tietoja voi käyttää lainvalvontapuolella tai kansallisen turvallisuuden takaamiseksi. Nämä ratkaisut on analysoitava huolella. Unionin tuomioistuin on tulkinnut niissä EU:n perusoikeuskirjan määräyksiä yksityiselämän suojasta ja henkilötietojen suojasta. Perusoikeuskirja on unionin primaarilainsäädäntöä, mistä seuraa, että niin unionin sekundaarilainsäädännön kuin jäsenvaltioiden kansallisen sääntelyn on oltava perusoikeuskirjan sääntelyn mukaista. Niillä ei myöskään voida poiketa primaarilainsäädännön vaatimuksista.

Asiassa on kyse perustavalaatuisten intressien tasapainottamisesta: toisaalta yksityiselämän suoja ja henkilötietojen suoja ovat perusoikeuksia, toisaalta tehokkaan lainvalvonnan ja kansallisen turvallisuuden takaaminen ovat erityisen painavia intressejä.

Suomessa säilytysvelvollisuudesta on säädetty kansallisesti vuoden 2006 direktiivin kumoamisen jälkeen. Suomen lainsäädäntö perustuu sille tulkinnalle, että unionin oikeus ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tarjoaja veloitetaan säilyttämään näiden palvelujen loppukäyttäjien liikenne- ja paikkatiedot, kun säilyttämisvelvollisuuden olemassaolo on sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivissä tarkoitetun tavoitteen saavuttamisen kannalta välttämätön ja säilyttämisvelvollisuudelle on asetettu rajoituksia, joiden avulla varmistetaan, että se ei ole yleinen ja erotukseton.

Säilytysvelvollisuutta koskevan jäsenvaltioiden sääntelyn unionin oikeuden mukaisuus on ollut toistuvasti unionin tuomioistuimen linjattavana. Kysymyksestä on edelleen vireillä ennakkoratkaisupyyntöjä unionin tuomioistuimessa.

Asiakirjat

Puheenjohtajan keskusteluasiakirja 6328/21

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Tuomas Kaivola, neuvotteleva virkamies, LVM

Tanja Jaatinen, lainsäädäntöneuvos, OM
Hannele Taavila, poliisijohtaja, SM

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Oikeusministeriö

PERUSMUISTIO

OM2021-00066

ESI Aittoniemi Eeva(OM)

23.02.2021
JULKINEN

Asia

Euroopan unionin perusoikeuskirjan soveltaminen

Kokous

Oikeusministereiden epävirallinen videokokous 11.03.2021 - 11.03.2021

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Epävirallisessa oikeusministereiden videokokouksessa ministerit keskustelevat EU:n perusoikeusviraston johtajan kanssa EU:n perusoikeuskirjan soveltamisesta aiheesta valmisteltavana olevien neuvoston päätelmien pohjalta. Kokouksessa ei tehdä päätöksiä, ja neuvoston päätelmät on tarkoitus hyväksyä erikseen neuvoston kirjallisessa menettelyssä.

Suomen kanta

Seuraava Suomen kanta on kirjattu valtioneuvoston E-selvitykseen E 14/2021 vp:

Demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat yhteiskuntiemme ja EU:n kulmakiviä, jotka kytkeytyvät toisiinsa ja vaikuttavat ratkaisevasti unionin toimintaan sekä kansalaisten arkipäivään ja yritysten toimintaympäristöön. Näitä arvoja on edistettävä kokonaisvaltaisesti, mikä vahvistaa EU:n yhtenäisyyttä, hyväksyttävyyttä ja uskottavuutta sekä jäsenvaltioiden välistä luottamusta.

Suomi katsoo, että EU:n perusoikeuskirjan julistaminen 20 vuotta sitten ja sen tuleminen oikeudellisesti sitovaksi Lissabonin sopimuksen voimaantulon yhteydessä 1.12.2009 on merkittävästi vahvistanut perusoikeuksien asemaa unionin toiminnassa. Perusoikeuskirjan oikeudellinen sitovuus on mahdollistanut sen, että EU:n oikeusjärjestyksestä on kehittynyt suunnannäyttävä perusoikeuksien suojelussa. Sen seurauksena perusoikeuksia tulkitaan johdonmukaisemmin ja kokonaisvaltaisemmin kaikkialla EU:ssa. Perusoikeuskirjasta on samalla tullut EU:n oikeuksien ja arvojen merkityksen ilmentymä, eurooppalaisen identiteetin symboli ja konkreettinen osoitus siitä, että unioni perustuu perusoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen muodostamalla arvopohjalle. Suomi katsoo, että EU:n perusoikeuskirjan toimeenpanoa on tehostettava sekä EU-tasolla että kansallisesti.

Suomi suhtautuu komission uuteen perusoikeuskirjaa koskevaan strategiaan erittäin myönteisesti ja näkee sen myös jatkumona omalla EU-puheenjohtajuuskaudellaan tekemälle työlle perusoikeuksien edistämiseksi unionissa. Suomi on tyytyväinen siihen, että strategiassa viitataan Suomen puheenjohtajuuskaudella hyväksyttyihin neuvoston perusoikeuspäätelmiin (*Neuvoston päätelmät perusoikeuskirjasta 10 vuoden jälkeen:*

tilanneselvitys ja työn jatkaminen, 7.10.2019). Suomi tukee komission pyrkimyksiä vahvistaa perusoikeuksien toteutumista käytännössä kaikille unionin alueella asuville ja kaikissa unionin ja jäsenvaltioiden toimissa. Suomi pitää yleisesti ottaen strategiassa esitettyjä toimia hyvinä unionin perusoikeuslottuvuutta ja yhteistä arvopohjaa vahvistavina keinoina, jotka täydentävät komission esittämää Euroopan demokratiatoimintasuunnitelmaa ja EU:n oikeusvaltiotoimia. Se, että perusoikeuskirjaan liittyviä näkökohtia on tarkoitus nostaa jatkossa paremmin esille EU:ssa ja jäsenvaltioissa, hyödyttää ja tukee myös komission oikeusvaltioperiaatetta koskevaa vuosisykliä.

Suomi tukee erityisesti komission kehotusta nimittää kansallinen perusoikeuskirjan yhteyspiste ja käyttää vaikutustenarvointiin ja lainsäädännön valvontaan liittyviä menettelyjä sen varmistamiseksi, että unionin oikeuden täytäntöön panemiseksi toteutettavat aloitteet ovat perusoikeuskirjan mukaisia. Suomi pitää toivottavana, että EU:n lainsäädäntöaloitteisiin sisältyisi perusteellisempi arviointi niiden yhdenmukaisuudesta perusoikeuskirjan kanssa. Suomi katsoo myös, että perusoikeuksien kannalta merkityksellisistä lainsäädäntöaloitteista voisi säännönmukaisemmin pyytää riippumatonta lausuntoa EU:n perusoikeusvirastolta. Suomi pitää lisäksi tärkeänä kansallisille hallinnoille ja paikallishallinnoille annettavaa perusoikeuskirjaa koskevaa ohjeistusta ja koulutusta.

Suomi pitää hyvänä, että komissio aikoo laatia vuodesta 2021 alkaen vuosittain kertomuksen perusoikeuskirjan soveltamisesta jäsenvaltioissa ja että ensimmäisen kertomuksen aiheeksi on valittu perusoikeudet digitaalisella aikakaudella. On tärkeää, että vuosikertomuksia voidaan hyödyntää myös käytännössä esimerkiksi niin, että ne nostavat esiin hyviä käytänteitä perusoikeuksien tehokkaammaksi toteuttamiseksi kulloinkin valitulla aihealueella. Päällekkäistä raportointia suhteessa demokratiatoimintasuunnitelmaan ja oikeusvaltiota koskevaan kertomukseen on pyrittävä välttämään.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajamaan esittämä luonnoksessa neuvoston päätelmiksi toivotetaan tervetulleeksi komission joulukuussa julkaisema strategia perusoikeuskirjan soveltamisen vahvistamiseksi, ja korostetaan strategian täydentävän muita unionin yhteistä arvopohjaa vahvistavia keinoja kuten Euroopan demokratiatoimintasuunnitelmaa ja EU:n oikeusvaltiosykliä.

Päätelmäluonnoksessa tuodaan esiin tarve kouluttaa laajasti perusoikeuskirjasta, ja lisätä eri toimijoiden tietoisuutta siitä. Luonnoksessa myös vahvistetaan neuvoston sitoutuminen siihen, että EU:n perusoikeusviraston asiantuntemusta ja dataa hyödynnetään parhaalla mahdollisella tavalla. Tätä silmällä pitäen odotetaan myös viraston perustamisasetuksen uudistamista koskevien neuvottelujen loppuun saattamista. Päätelmäluonnoksessa nostetaan myös esiin velvollisuus varmistaa, että kaikki unionin lainsäädäntöehdotukset ja instrumentit noudattavat kunnioittavat perusoikeuskirjaa, ja viitataan neuvostossa sovittuihin suuntaviivoihin ja suuntaviivojen tehokkaampaan käyttöön tämän varmistamiseksi. Uusia säädösehdotuksia tulisi arvioida näiden suuntaviivojen valossa. Päätelmäluonnoksessa nostetaan esiin myös kansallisen lainsäädäntöprosessin merkitys perusoikeuskirjan noudattamisessa, sekä korostetaan sitä, että unionin instituutioiden, elinten ja virastojen tulisi toimia esimerkillisesti perusoikeuskirjan noudattamisessa. Myös kaikissa unionin rahoittamissa hankkeissa tulee kunnioittaa sovellettavaa unionin oikeutta. Luonnoksessa kiinnitetään huomiota myös asiakirjajulkisuuden, henkilötietojen suojan ja hyvän hallinnon merkitystä

perusoikeuskirjaa koskevan tietoisuuden kannalta. Myös hyvien kansallisten käytäntöjen vaihtamiseen kannustetaan.

Komission julkaiseman perusoikeuskirjaa koskevan strategian pohjalta neuvosto kehottaa jäsenvaltioita harkitsemaan perusoikeuskirjaa koskevan yhteyspisteen nimeämistä, tarkoituksena edistää koordinaatiota ja tiedonkulkua.

Päätelmäluonnoksessa nostetaan lisäksi esiin Euroopan unionin tuomioistuimen perusoikeuskirjaa koskeva oikeuskäytäntö, ja korostetaan muutoinkin tuomioistuinten keskeistä merkitystä perusoikeuksien toteutumisessa. Esiin tuodaan tyytyväisyys siitä, että tuomioistuimet viittaavat perusoikeuskirjaan enenevässä määrin. EU:n perusoikeusvirastoa pyydetään ylläpitämään tietopankkia perusoikeuskirjaa koskevasta oikeuskäytännöstä.

Päätelmäluonnoksessa toivotetaan tervetulleeksi komission ilmoittama sitoutuminen siihen, että komissio tulee vuodesta 2021 eteenpäin vuosittain julkaisemaan teemakohtaisen raportin perusoikeuskirjan täytäntöönpanosta. Komissiota pyydetään sisällyttämään raporttiin myös hyviä käytäntöjä paikalliselta, alueelliselta ja kansalliselta tasolta. Neuvoston on päätelmissä tarkoitus sitoutua vuosittaiseen keskusteluun perusoikeuskirjan soveltamisesta mm. komission ja EU:n perusoikeusviraston vuosiraporttien pohjalta.

Luonnoksessa tunnustetaan kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden ja yhdenvertaisuuselinten keskeinen rooli perusoikeuksien edistämisessä ja suojelemisessa sekä tietoisuuden lisäämisessä, ja kannustetaan näiden instituutioiden toimintamahdollisuuksien vahvistamiseen. Samoin päätelmäluonnoksessa nostetaan esille kansalaisyhteiskunnan merkitys ja näiden toimintaympäristön varmistaminen.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU7 –jaoston kirjallinen käsittely 1.-2.3.2021

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 3.-5.3.2021 (oikeusministerien epävirallinen videokokous 11.3.2021)

E-kirje komission perusoikeuskirjaa koskevasta strategiasta on käsitelty oikeudelliset kysymykset -jaoston (EU35) kirjallisessa menettelyssä 2.2.2021.

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 5.3.2021 (oikeusministerien epävirallinen videokokous 11.3.2021)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Euroopan komissio antoi 2.12.2020 tiedonannon uudesta strategiasta perusoikeuskirjan soveltamisen vahvistamiseksi Euroopan unionissa (COM (2020) 711 final). Asiasta on annettu valtioneuvoston E-selvitys E 14/2021 vp.

Asiakirjat

Puheenjohtajan keskusteluasiakirjaa ei vielä ole käytettävissä.
WK 2592/2021 INIT (Puheenjohtajan viimeisin tekstiehdotus neuvoston päätelmiksi)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Timo Makkonen, OM, p. 02951 xxx
Eeva Aittoniemi, OM, p. 02951 50170

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

LIITTEET

Asiasanat	oikeus- ja sisäasiat
Hoitaa	OM, SM, UM
Tiedoksi	EUE, LVM, STM, TEM, TULLI, VM, VNK
